

גלין 660
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

מי שמנצח את המלך יענש

אחד ממלכי אומות העולם פנה אל רבי תנחום ואמר לו: "הבא ונהיה עמי ועמך לעם אחד!" השיב לו ר' תנחום: "טוב ויפה, אך אנו היהודים הננו נימולים ועל כן לא נוכל להיות כמוכם, הגויים. המולו איפה אתם ותהיו כמונו, היהודים." ירד המלך לסוף כוונתו של ר' תנחום והבין את הפקחות שבתשובתו, אמר לו אכן ניצחתי בדברך, ואולם, על פי החוק מי שמנצח את המלך מושלך הישר אל גוב האריות. מיד קרא למשרתיו והללו השליכו את היהודי אל הגוב, וראו זה פלא: האריות ניצבו ליד ר' תנחום הביטו בו אך לא נגעו בו לרעה. באותו מעמד נוכח גם מומר אחד שונא ישראל, והלה התרעם על הנס שארע ליהודי, בועמו כי רב פנה אל המלך ואמר לו: נראה שאין האריות רעבים עתה, ועל כן לא נגעו ביהודי. הבא ונעשה נסיון וניווכח אם האריות רעבים או לאו, הציע המלך וקרא למשרתיו, השליכו אל הגוב את האדם הזה, ציוה והצביע על המומר. הושלך המומר לגוב האריות, ובאחת התנפלו עליו האריות ואכלו את בשרו לתיאבון.

(עפ"י מסכת סנהדרין ע"ח)

פרשת השבוע

וישנאו אותו (ל"ז - ד')

מסופר על הרה"ק רבי צבי פסח פראנק זיע"א שאמר: משנאתם של השבטים אפשר ללמוד אהבת ישראל מה היא, "וישנאו אותו" נאמר, ואחר כך כתוב "ויוסיפו עוד שנאו אותו", כלומר, הוסיפו רק מעט שנאה על שנאתם, הכל במידה ובמשקל, שכן גם בשעת המחלוקת, אשר הם החליטו בה כי מותרת היא, לא שכחו את אמת המידה ולא הפריזו בשנאתם, אלא אך כפי הערכתם שכן ראוי לנהוג.

וישמע ואובן ויצילהו מידם

(ל"ז - כ"א)

מסופר על הרה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א, שאמר להרה"ק רבי ישראל משקלוב זיע"א כדברים האלה. יש הבדל גמור, בין עצת ראובן לבין עצתו של יהודה, ראובן הציע להשליך את יוסף לתוך הבור, אבל הבור היה בארץ ישראל, וכשאדם מישראל נמצא בתוך ארצו, מצבו

יותר בטוח גם אם נחשים ועקרבים סובבים אותו, אבל עצת יהודה היתה למכור את יוסף לישמעאלים, ולהוציאו לחוץ לארץ, ובגולה ובניכר, גם אם לפרקים זוכה אדם מישראל להצליח ולעלות לגדולה, בכל זאת הריהו קרוב למיתה יותר מן החיים.

הכר נא הכתונת בנך היא אם לא

(ל"ז - ל"ב)

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א נסע עם מספר תלמידיו אל הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זיע"א. לאחר שר' לוי יצחק נסע לדרכו, נשאר אחד התלמידים במקום, ולא המשיך לנסוע איתם. שאל אותו ר' אלימלך למה אינך נוסע עם רבך? אני כבר מכיר את רבי זה, עתה רוצה אני ללמוד את דרכו בקודש. ענה התלמיד. תפסו ר' אלימלך ואמר: אומר אתה כי כבר למדת להבין את ר' לוי יצחק הצדיק? אין אתה מכיר אפילו את איצטליתו, כי הקדושה של הצדיק ניכר גם על איצטליתו.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:20 ת"א: 5:21 ר"ת: 5:53

פרשת וישב

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:04 ת"א: 4:18

רבים, חלף פרק זמן ארוך, והמכתב כאילו נמחק מזיכרונו של הפונדקאי, במשך הזמן הזה הספיק להיות פעמיים במעזיבוו אצל הבעש"ט הקדוש, ואפילו אז לא נזכר במכתב, גם הבעש"ט לא הזכיר לו את דבר המכתב. ולכאורה, נראה היה כי עד יום מותו לא יזכר בו. ואולם לא כך היה:

ימים רעים באו על הפונדקאי, נתהפך עליו הגלגל, ראשית ירידתו נגרמה בשל הפריץ, אשר הפונדק היה שייך לו, הלה העלה את המחיר שתבע תמורת שכירות הפונדק. זו היתה רק ההתחלה, ובהמשך תכפו ובאו עליו צרות רבות, עד אשר נתרושש כליל ונאלץ לוותר על הפונדק ולחפש לו מטה לחם במקום אחר. באותה עת כבר לא היה הבעש"ט הקדוש בין החיים. שאלמלא כן היה בא אצלו הפונדקאי האומלל ומבקש את ברכתו. באין ברירה אסף הפונדקאי את מטלטליו והתכוון לפנות את הפונדק לבעלים החדשים. הלך מחדר לחדר וממחסן למחסן וקיבץ את החפצים העשויים להביא לו תועלת ברבות הימים.

במהלך חיפושיו הגיע גם אל האורווה, והחל אוסף את שמצא שם בארגונים, באחד הארגונים הסב את תשומת לבו מכתב, המכתב המונח בקרקעית הארגון, היה צהוב מיושן וניכר עליו כי מצוי הוא שם ימים רבים, הושיט הפונדקאי את ידו אל המכתב, ובהבחינו באותיות הרשומות על המעטפה הכיר בהן את כתב יד קדשו של הבעש"ט. אז נזכר: הן זהו המכתב שמסר לי הצדיק או, כששהה בפונדקי היה זה לפני כחמש עשרה שנה בערך, על מנת למסרו לשני אנשים בברודי.

הביט הפונדקאי במכתב וכל גופו החל רועד, דמעות זלגו מעיניו, דמעות של צער וחרטה, עתה, בטוח היה שכל ירידתו וכל אסונו פקדו אותו, כיון שמעל בשליחותו של הבעש"ט הקדוש. "כיצד אוכל לסלוח לעצמי על שעכבתי את מכתבו של הבעש"ט זה חמש עשרה שנה?" התייפח הפונדקאי בחשכת האורווה. מי יודע מה כתוב בו, במכתב, ועד כמה היה נחוץ למסרו לייעודו, ובעצם, חלפה מחשבה בראשו, מי יודע אם אותם אנשים, שאליהם הפנה הבעש"ט את אגרתו, נמצאים עדיין בחיים? ואז בבת אחת, התנער הפונדקאי מבכיו, ובצעד נמרץ קם והחל פוסע. "אלך עכשיו אל ברודי העיר" גמלה החלטה נחושה בלבו, "אלך אפילו ברגל! ובלבד שאמצא את שני האנשים הללו, או את בני משפחותיהם, ואמסור לידיהם את המכתב!".

אני מתפעל מאהבת ישראל שיקדה בלבו

מעשה זה סיפר הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל – ה"אודה ישראל" מאפטא זיע"א: באחד מימי טבת הסגריריים נסעו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א ומקורביו בדרכים מושלגות ובוציות לפדות שבויים מ"אשרא"ל. בדרכם עברו ליד פונדקו של יהודי, היה זה הפונדק היחידי בחבל ארץ זה, והנוסעים סרו פנימה לתפילת מנחה. למראה האורחים הבאים תחת צל קורתו, אורו פניו של הפונדקאי, היה זה יהודי חסיד וירא שמים, שלא זכה בכל יום לקבל אורחים יהודים, ובימות החורף על אחת כמה וכמה, לא יפלא, כי כשנוכח שהבעל שם טוב הקדוש וחסידיו הם אורחיו הפעם, שמח האיש שמחה רבה, וערך לכבודם משתה גדול. במהלך השיחה נודע לפונדקאי מטרת נסיעתם של הבעל שם טוב ותלמידיו, והוא מסר לידי הצדיק סכום נכבד למען פדיון השבויים.

בטרם נפרדו ויצאו לדרך, פנה הבעש"ט למארח ושאלו אותו למצבו ולמצב בני משפחתו. "אולי ברצונך לבקש בקשה מיוחדת?" שאל. "ברוך ה'" השיב הפונדקאי, "אינני חסר דבר!". השיב הבעש"ט: אמנם לך אין כל בקשה ממני, אך לי יש בקשה ממך. ואנא אל תשיב פני ריקם. "מדוע אפוא מבקש רבנו ואינו מצוה? הן נכון אני לעשות למענו כל שביכולתי" השיב היהודי. ביקש הבעש"ט פיסת ניר, עט ודיו וכתב מכתב כלשהו. את המכתב נתן בתוך מעטפה, ועליה רשם את שמות הנמענים, היו אלה שמותיהם של שני פרנסים בקהילת ברודי. נתן הבעש"ט את האיגרת החתומה בידי הפונדקאי ואמר: בקשתי היא, כי אתה בעצמך תמסור אגרת זו לייעודו, אל תשגר אותה על ידי שליח ואף לא באמצעות הדואר. הניח הפונדקאי את המכתב בתוך כיסו ואמר: מבטיח אני למלא בעזר ה' את בקשת רבנו.

בנתיים הלכו הבעש"ט והנלווים אליו אל פתח הפונדק, ברצותם לצאת לדרך, יצא הפונדקאי לפנייהם אל האורווה, על מנת לרתום את הסוסים לעגלה, ושם באורווה, כשהתכופף להוציא את הרתמות ממקומו, נשמטה המעטפה מכיסו ונפלה לארגו סמוך. הפונדקאי שהיה עסוק במלאכתו, כלל לא שם לבו לאשר התרחש. עד מהרה יצא הבעש"ט ומקורביו לדרך, הפונדקאי ליווה אותם כברת דרך ארוכה, וכששב לביתו פרח עניין המכתב מזיכרונו לגמרי. עברו ימים

משל ונמשל

ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם

משל לאחד מבכירי השרים של המלך, שנצטווה ע"י המלך לנסוע לעיר אחת רחוקה, אשר אנשיה אינם שומעים בקולו, ואינם סרים למרותו. מטרת הנסיעה היתה להשליט שם סדר, להחזירם למוטב וליישר דרכם. לפני שנפרד השר מהמלך, אמר לו המלך, דע לך יקירי, תושבי המקום הינם אנשי ריב ומדון מלאי כעס וחימה, מראים פנים של תמימים, אבל תחת המסווה, ערמומיים הם, וכל רצונם להשחית נפשות טהורות, ללכת אחרי ההבל, לכן אמר המלך לשר, אני מצווח להיזהר מהם לבל תיגרר אחר מעשיהם הרעים, שקול כל צד ושעל שאתה עושה, וגם בזמן שאתה נמצא בבתיים ובסביבתם, אל לך ליפול ברשתם, מלבד זאת ביקש המלך, אחרי תקופה שתהיה בחברתם, עשה כל מה שביכולתך להוכיחם כדי להחזירם בתשובה, ואם אכן כך תנהג, אעשה לך כבוד מלכים לתפארת, ארומם אותך מעל כל השרים, ושמן יתנוסט לתהילה בכל המדינה, אבל אם תתפתה ותלך אחרי מעשיהם הרעים, אתה פושע וחד דינך למות, כדין כל מורד במלכות. כמוכן שהשר ששמע את האזהרות מפי המלך בכבודו ובעצמו באופן חד וברור, הפנים את הדברים בלב, ואין ספק כי יבצע אותם כמו שצריך.

הנמשל: הקב"ה מלך העולם, שלח את הנשמה הטהורה לעולם הזה, ובהיות הנשמה בגן עדן, ואח"כ בבטן אמו, ציווה עליה להישמר מיצר הרע ולהתרחק ממנו, ולא זו בלבד, אלא ציווה עליה להפוך את היצר הרע לטוב, כמו שהסבירו המפרשים את הפסוק (דברים יא – יג) 'ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם' ועל ידי שיסתופף בצלו של היצר הטוב, תתענג נפשו להנות מזיו.

משלי החיד"א

ימים רבים נדד הפונדקאי בדרכו לעיר ברודי, וכשסוף סוף הגיע למחוז חפצו היה שבור ורצוף, עייף ויגע, והצמא והרעב נתנו בו את אותותיהם. עיר גדולה היא ברודי, והפונדקאי לא הכיר בה איש, פנה אפוא אל בית המדרש ושאל את השמש ואת המתפללים אם מכירים הם את שני הפרנסים ששמותיהם רשומים על מעטפת מכתבו של הבעש"ט, איש מבין הנוכחים לא הכירם. פנה אל זקני בית המדרש: הללו בוודאי זוכרים שמות מלפני חמש עשרה שנה, "בטוחים אנו", השיבוהו, כי לא היו מעולם בברודי פרנסים הנושאים שמות כאלה, אין זאת אלא שטעה כותב המכתב והזכיר שמות שלא היו ולא נבראו! אבל הפונדקאי עמד על דעתו: "את המכתב הזה כתב הבעש"ט הקודש, ואין זה יתכן כי יד קדשו טעה!".

עודנו עומד ומתווכח עם אנשי ברודי, והנה נכנסו נערים במרוצה אל בית המדרש, וקראו בצהלה: "נבחרו פרנסי החודש לעירנו – שנים עשר פרנסים" ומנה את שמותיהם, בין השמות נקבו הנערים גם בשני השמות שהיו רשומים על המעטפה שבידי הפונדקאי. בלא לומר מילה עזב הפונדקאי את בית המדרש ואץ לחפש את שני הפרנסים החדשים, סוף סוף מצאם ובידיים רועדות הגיש להם את האיגרת ששיני הזמן נגסו בה. וכך היה כתוב באיגרת: אל פלוני ואלמוני, פרנסי החודש ומנהיגי הקהילה בעיר ברודי, הנה, בבוא אליכם זה המוכ"ז (המוטר כתב זה), השתדלו נא לטובתו, כי איש הגון הוא וחי כל חייו בעושר, עתה נהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו, ולכן, אני ישראל בן שרה בעל שם טוב, מבקש מכם כי תתאמצו לבוא לעזרתו". כשסיים ה"אוהב ישראל" מאפטא את הסיפור אמר לחסידיו: "אתם מתפלאים ומתפעלים, בוודאי על רוח הקודש של הבעש"ט, שצפה וראה מראש את שעתיד לבוא על אותו פונדקאי, ואילו אני מתפעל מאהבת ישראל שיקדה בלב, עד כי מרוב אהבתו לכל אדם מישראל הביט בו ובמצבו במבט חודר, שהבהיר לו מה יהא גורל אותו אדם לאחר שנים רבות, ומסיבה זו השתדל לעזור לכל אדם גם לאחר שהוא עצמו כבר לא היה בעולם הזה".

צ'ין אדם לחברו

הוי מקבל את כל האדם בסבר

פנים יפות

מסופר על הרה"ק רבי חיים חזקיהו מדיני ה"שדי חמד דיע"א, (יומא דהילולא כ"ד כסלו), שהיה דרכו בעת לימודו, בכל פעם שנכנס מישוהו לחדרו, היה מרכין ראשו ומביט לעבר איזה כתב שהיה מונח במגירת שולחנו, ואחר כך פנה אל האיש ומדבר עמו. סיפר אחד מהמקורבים, בהבחיני בזאת, סיקרן אותי מאד מה כתוב באותו פתק שהיה מעיין בו תמיד. חשבתי שמתמא הפסוק שויתי וכיו"ב, אולם מה רבה היתה הפתעתי, כאשר נתגלה לי סוד הפתק הנ"ל, כמדומה שהיה זה לאחר פטירתו, והיה כתוב שם לא אחר מאשר "הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות" (אבות א' ט"ו) הבנתי שהצדיק שהיה עסוק וטרוד מאד בלימודו ובעיונו ובכתבית ספריו, חשש שמא ואולי לא יקבל את מישוהו מבין הבאים אליו באמצע הלימוד בסבלנות ובמאור פנים, ועל כן כתב ואת לעצמו להזכירו בכל עת על החובה להתייחס לכל אדם בסבר פנים יפות.

מסירות נפש כפשוטו של הצדיק

מסופר על הרה"ק רבי ברוך בעל ה"מקור ברוך" מסערט וויזניץ זיע"א, שבאחד הימים נלקח, על ידי הצוררים למאסר, איש לא ידע מה העילה למעצרו ומה צפוי לו. אח"כ התברר שהאשימו אותו בריגול

לטובת האויב. תוך כדי נסיעה אל הכלא, הבחינו שומריו בשני יהודים שחיפשו אוכל בשדה פתוח, ומיד תפסום, כבלו אותם בידיהם וברגליהם, ודרכו את רוביהם כדי להמיתם על אתר ביריה רח"ל. מיד קפץ הרבי והשתטח לרגלי ראש השוטרים, נשק את מגפיו והתחנן לעומתו בדמעות שליש שיהרוג אותו תחתם, עד שנתרכך לבו וציוה להתיר כבליהם ולשחררם. לימים התבטא ר' הצדיק, שזו היתה לו פעם יחידה בחיים שהתחנן לגוי.

גם על עצמו אסור לדבר לשון הרע

מסופר על הרה"ק בעל ה'חפץ חיים' זיע"א שיצא פעם מחוץ לעיר, ופגש בו בעל עגלה עם מרכבה, ושאל אותו, איפה הולכים כאן לה'חפץ חיים? שאל אותו ה"ח" בשביל מה אתה צריך אותו? ענה שהוא רוצה לקבל ברכה. אמר לו ה'חפץ חיים' סע הביתה והשם יתן לך ברכה, הוא לא כל כך צדיק כמו שאתה חושב עליו. הרים בעל העגלה את המקל שמכה בו את הסוסים, והיכה בו את ה'חפץ חיים', מפני שדיבר לשון הרע על ה'חפץ חיים'. אחר כך הגיע בעל העגלה לראדין, נכנס ל'חפץ חיים' ולאחר שהכיר אותו התעלף, לאחר שהתאושש, אמר לו ה'חפץ חיים', יהודי יקר, הרי אתה לא אשם, אני הוא האשם, כיון שדברתי לשון הרע על ה'חפץ חיים', ומכאן ראיה, שאפילו על עצמו אסור לדבר לשון הרע.

הילולא דצדיקא

שבת קודש כ' כסלו

הרה"ק רבי משולם פייביש ב"ר דוב בעריש מקרעמניץ (משנת חכמים - תקל"ה)
הרה"ק רבי בנימין זאב וואלף הלוי ב"ר שמואל מבאלטא (תקפ"ו)
הרה"ק רבי דוב בעריש מאושפיצין ב"ר משה (תלמיד החוזה הק"ו - תקצ"ח)
הרה"ק רבי ברוך מויזניץ ב"ר מנחם מענדל (אמרי ברוך - תרנ"ג)
יום ראשון כ"א כסלו
הרה"ק רבי נפתלי ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא (איילה שלוחה - תרכ"ד)
הרה"ק רבי יוחנן מקארלין ב"ר ישראל (תשט"ז)
יום שני כ"ב כסלו
רבי אליעזר נאכטווי ב"ר אליהו (מעשי ה' - שמ"ו)
(הרה"ק רבי פינחס מאוסטראה בן הייבי ר' יעקב יוסף (תקס"ו)
יום שלישי כ"ג כסלו
רבי מרדכי הלפרין מאוסטראה ב"ר יואל (המכונה בעל שם - תקט"ז)
הרה"ק רבי אברהם מאולינוב ב"ר יצחק חריף מסמבור (תקע"א)
הרה"ק רבי אלימלך לוי מטאהש ב"ר משולם פייבוש (תש"ג)
יום רביעי כ"ד כסלו
הרה"ק רבי חיים חזקיהו ב"ר רפאל אליהו (שדה חמד - תרס"ה)
יום חמישי כ"ה כסלו
הרה"ק רבי יעקב ישראל ב"ר צבי הירש המגיד מקרעמניץ (שבט ישראל - תק"ס)
יום שישי כ"ו כסלו
רבינו אברהם בן דוד (הראב"ד בעל ההשגות - ד"א תתקנ"ט)
הרה"ק רבי אליעזר מקאוניץ ב"ר משה אליקים בריעה (תרכ"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטביץ שליט"א
מו"ס "ב"א אורח" רפרוס יוסף הדרש" על המערים.
הלכות מזווה (י"ז)

א) חדר של עובד זר בבית הישראל, אע"פ שהגוי ישן שם, והוא מיוחד לו, חייב במזווה, כיון שהוא דירת ישראל. (ערוך השולחן יור"ד סימן רפ"ו ס"ג, וראה בארוכה בשערי יוסף הלכות מזווה, ודיני העסקת עובד זר בבית הישראל).

ב) נאמר בתורה וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, וכתבו הפוסקים שמקום שאין לו בעלות, אינו בכלל חיוב מזווה. לכן במקומות שהוא חברה בע"מ, כגון בבנקים וכדומה, או בכל מקום שאין בעלות, כגון בעיריה וכדומה, יש לקבוע בו מזווה בלא ברכה. (ונתבאר בארוכה בספר שערי יוסף הלכות מזווה).